

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

Миненко А.М.

студентка,

Науковий керівник: Абрагам В.І.

викладач педагогіки

Коростишівський педагогічний коледж імені І.Я. Франка

Житомирської обласної ради

СІМЕЙНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ГАРАНТ МОРАЛЬНОГО СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Якщо ми серйозно хочемо змінити на краще стан моральності нашого суспільства, то маємо пам'ятати, що вихованість наших дітей, підлітків – результат клопіткої щоденної роботи, а ще більше – результат тих реальних міжлюдських стосунків, у які включається дитина з перших днів свого життя і активним учасником яких вона залишається усі наступні роки. Сімейне виховання має величезне значення у вихованні, освіті і становленні будь-якої людини. Можна сказати, що це фундамент на якому будуватиметься все подальше життя. І від того наскільки добротний, і твердий цей фундамент залежить дуже багато чого в долі людини.

Сім'я та школа є тими важливими інститутами соціалізації, які паралельно з громадськістю, дитячими й молодіжними об'єднаннями сприяють прилученню індивіда до культури та формують його як повноправного громадянина суспільства, особистість з притаманними їй якостями, цінностями, характером. Важливе значення у творенні емоційного світу дитини має сім'я, в умовах якої відбувається становлення особистості, укріплюються її якості, здібності, таланти. За умов тісної співпраці сім'ї з іншими виховними центрами нахили дітей постійно розвиватимуться, вдосконалюватимуться [1, с. 5].

Школа ж від самого початку виникнення була не лише навчальним, але й виховним центром, хоча в залежності від суспільно-політичних умов мета й завдання виховання зазнавали постійних змін. Причому серед провідних функцій школи була і залишається педагогізація сім'ї й громадськості – питання, надзвичайно актуальне для сучасності. Отже, взаємозв'язок сім'ї та школи є очевидним, оскільки лише їх гармонійний вплив може забезпечити життєтворчість особистості [4, с. 15].

Сім'я є природним середовищем первинної соціалізації дитини, джерелом її матеріальної та емоційної підтримки, засобом збереження і

передання культурних цінностей від покоління до покоління. З перших днів появи дитини на світ сім'я покликана готувати її до життя та практичної діяльності, в домашніх умовах забезпечити розумну організацію її життя, допомогти засвоїти позитивний досвід старших поколінь, набути власного досвіду поведінки й діяльності за належних умов. Головна умова сімейного виховання – міцний фундамент сім'ї, що базується на її непорушному авторитеті, подружній вірності, любові до дітей і відданості обов'язку їх виховання, материнському покликанні жінки, піднесенні ролі батьків у створенні та захисті домашнього вогнища, забезпеченні на їх прикладі моральної підготовки молоді до подружнього життя [2, с. 15].

Важливим у сімейному вихованні є те, наскільки родина живе інтересами всього народу, інтересами держави. Діти прислухаються до розмов батьків, є свідками їхніх вчинків, радіють їхнім успіхам чи співчувають невдачам. Виховний вплив сім'ї зростає, якщо батьки цікавляться не лише навчанням, а й пізнавальною діяльністю своїх дітей. За таких умов інтереси сім'ї збігаються з інтересами суспільства, формується свідомий громадянин країни.

Дієвим чинником сімейного виховання є спільна трудова діяльність батьків і дітей. Дітей слід залучати до сімейної праці, вони повинні мати конкретні трудові обов'язки, адекватні їх віковим можливостям. Така співпраця дітей з батьками має сильніший виховний вплив, ніж словесні повчання. Успіх сімейного виховання значною мірою залежить від організації домашнього побуту, традицій сімейного життя: порядку в сімейному господарстві, залучення дітей до розподілу бюджету сім'ї, загального режиму дня, визначення для кожного робочого місця, зокрема для навчальних занять, дотримання певних сімейних правил (кожна річ має своє місце, прийшов з прогулянки – вимий руки та ін.). Домашній затишок облагороджує дітей.

«Ваша власна поведінка, – писав А. Макаренко, звертаючись до батьків, – вирішальна річ. Не думайте, що ви виховуєте дитину тільки тоді, коли з нею розмовляєте, або повчаєте її, або наказуєте їй. Ви виховуєте її в кожен момент вашого життя, навіть тоді, коли вас немає дома. Як ви одягаєтеся, як ви розмовляєте з іншими людьми і про інших людей, як ви радієте або сумуєте, як ви поводитися з друзями і ворогами, як ви смієтесь, читаєте газету, – все це має для дитини велике значення. Найменші зміни в тоні дитина бачить або відчуває, всі повороти вашої думки доходять до неї невидимими шляхами, ви їх не помічаєте. А якщо вдома ви грубі або хвастливі, або ви пиячите, а ще гірше, якщо ви ображаєте матір, вам уже не треба думати про виховання: ви вже виховуєте своїх дітей і виховуєте погано, і ніякі найкращі поради й методи вам не допоможуть [6, с. 143].

Мета і мотив виховання дитини – це щасливе, повноцінне, творче, корисне людям життя цієї дитини. На творення такого життя і повинне бути направлене сімейне виховання.

Виховний процес у сім'ї не має меж, початку чи кінця. Батьки для дітей – це життєвий ідеал, нічим не захищений від пильного дитячого ока. В сім'ї координуються зусилля всіх учасників виховного процесу: школи, вчителів, друзів. Сім'я створює для дитини ту модель життя, в яку вона залучається. Існує багато гарних сімей, які усвідомлюють це високе батьківське покликання. Вплив батьків на власних дітей повинен забезпечувати їхню фізичну досконалість і моральну чистоту. Кожна дитина мимовільно й не усвідомлено повторює своїх батьків, наслідує татуся і маму, бабусю й дідуся. Саме діти відображають соціальне середовища, в якому живе сім'я [2, с. 24].

Сімейне виховання – це педагогіка буднів, педагогіка кожного дня, яка в повсякденному житті здійснює велике таїнство формування особистості людини.

Сім'я є сферою формування і ареною практичного прояву політичних ідеалів, поглядів, інтересів людини. В сім'ї і через сім'ю формуються первинні ціннісні орієнтації і соціальні установки дитини, підлітка. Не потрібно забувати і про те, що сім'я закладає основи відносин між близькими людьми, формує орієнтації на трудове, суспільно-політичне життя людини [5, с. 31].

Багато проблем виховання морально, естетично зрілої людини вирішуються з великими труднощами, тому що батьки нерідко не володіють ефективними засобами і методами розвитку свідомості і поведінки особистості, яка формується. У цьому розрізі стає зрозумілим уся складність і трагічність наявності в суспільстві неповних сімей, які так чи інакше впливають на суспільно-політичне життя держави.

Виховання дітей в сім'ї не завжди успішне і через негативні зміни всередині сім'ї: зниження її стабільності, малодітність, послаблення традиційної ролі батька, трудова зайнятість жінки та ін.

Таким чином, для того, щоб максимізувати позитивний і звести до мінімуму негативний вплив сім'ї на виховання дитини і перебороти типові помилки сімейного виховання, необхідно пам'ятати загальні внутрісімейні психологічні фактори, що мають виховне значення:

- брати активну участь у житті родини;
- завжди знаходити час, щоб поговорити з дитиною;
- цікавитися проблемами дитини, вникати в усі виникаючі в його житті складності і допомагати розвивати свої уміння і таланти;
- не робити на дитину натиску, допомагаючи йому тим самим самотійно приймати рішення;
- мати представлення про різні етапи в житті дитини;
- поважати право дитини на власну думку;

- уміти стримувати власницькі інстинкти і відноситися до дитини як до рівноправного партнера, що просто поки що володіє меншим життєвим досвідом;
- з повагою відноситися до прагнення всіх інших членів родини робити кар'єру і самоудосконалюватися.

Список використаних джерел:

1. Азаров Ю.П. «Сімейна педагогіка». – М, 1985.
2. Батьків не обирають... : Проблеми відповідального батьківства в сучасній Україні / За ред. Ю.М. Якубової та ін. – К.: АЛД, 1997. – 185 с.
3. Безлюдна Н. Розвиток мислення у спадщині В. Сухомлинського // Початкова школа. – 1998. – № 4. – С. 54-57.
4. Бойко А. Григорій Ващенко: альтернатива поглядів і оцінок: Навчальний посібник. – К.: ІЗМН, 1999. – 235 с.
5. Бондарчук О.І. Сім'я як осередок соціалізації дитини // Проблеми соціальної захищеності дітей в ринкових умовах. – К.: АЛД, 1998. – 95 с.
6. Сухомлинський В. Моральні цінності сім'ї // Вибрані твори: В п'яти томах. – К.: Рад. школа, 1977. – Т. 5. – С. 343-347.

Самикова Г.А.

*вчитель вищої категорії,
заступник директора з НВР,
Краматорська ЗОШ I-III ступенів № 1*

Рєзков М.І.

*здобувач відділу етнополітології,
Інститут політичних та етнонаціональних
досліджень імені І.Ф. Кураса
Національної академії наук України;
керівник гуртка «Євроклуб»,
Краматорська ЗОШ I-III ступенів № 1*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ МІЖЕТНІЧНИХ ВІДНОСИН СЕРЕД УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ УКРАЇНСЬКОГО ДОНБАСУ

В умовах реформації сучасного українського суспільства, переходу до нових стандартів освіти і виховання молодого покоління, загострення міжетнічних відносин, стає актуальним пошук нових шляхів удосконалення виховного процесу в контексті формування ціннісного ставлення школярів до оточуючого світу, інших культур і народів, їх звичаїв і традицій.